

Handläggare

Linda Qvarnström

Socialnämnden

Granskning av förebyggande insatser för barn och ungdomar inom socialtjänsten

Förslag till beslut

Socialnämnden beslutar att

1. anta bilagt revisionssvar daterat 2024-01-11 som svar till kommunrevisionen avseende granskning av förebyggande insatser för barn och ungdomar inom socialtjänsten

Beskrivning av ärendet

Kommunrevisionen har genom en extern revisionsbyrå genomfört en granskning av socialnämndens och barn- och utbildningsnämndens förebyggande insatser för barn och unga. Revisionens sammanfattande bedömning blev att det förebyggande arbetet till stor del är ändamålsenligt, men har lämnat ett antal rekommendationer till socialnämnden.

Rekommendationer samt svar har samlats i Revisionssvar - Granskning av förebyggande insatser för barn och ungdomar inom socialtjänsten, 2024-01-11.

Ekonomiska konsekvenser för kommunen

Beslutet medför inga ekonomiska konsekvenser för kommunen.

Övriga konsekvenser

Beslutet medför inga övriga konsekvenser.

Uppföljning

Ingen uppföljning krävs.

Beslutsunderlag

Skrivelse, Revisionssvar - Granskning av förebyggande insatser för barn och ungdomar inom socialtjänsten, 2024-01-11

Skrivelse, Granskning av förebyggande insatser för barn och unga, 2023-10-26

Rapport, Revisionsrapport Granskning av förebyggande insatser för barn och unga, 2023-10-26

Beslutet skickas till
Kommunrevisionen

Marjo Savelius
Socialchef

Linda Qvarnström
Verksamhetschef individ- och
familjeomsorg

Handläggare

Linda Qvarnström

Socialnämnden

Revisionsvar - Granskning av förebyggande insatser för barn och ungdomar inom socialtjänsten

Revisionsfråga	Revisorernas svar/bedömning
Är mål och styrning avseende nämndernas arbete med förebyggande insatser för barn och unga ändamålsenlig?	Med utgångspunkt i granskningen rekommenderas socialnämnden samt barn- och utbildningsnämnden att: Bryta ner barn- och ungdomsstrategin till aktiviteter och koppla den ordinarie verksamhetsstyrningen till strategin.
Socialnämnden yttrande	
Strategier har i Strängnäs kommuns styrsystem funktionen att beskriva vägval, viktiga angreppssätt och vad som är viktigt att fokusera på för att uppnå målen. Aktiviteter ska enligt styrmodellen utformas på enhetsnivå. Detta innebär att nämndernas verksamhetsplaner inte innehåller aktiviteter. Aktiviteter skapas på kontorsnivå samt på enhetsnivå i enheternas arbetsplaner.	
Revisionsfråga	Revisorernas svar/bedömning
Finns former för intern och extern samverkan avseende förebyggande insatser för barn och unga?	Med utgångspunkt i granskningen rekommenderas socialnämnden samt barn- och utbildningsnämnden att: Vidareutveckla samverkan av det operativt förebyggande arbetet och säkerställ att samverkan inte är personbunden. Samt undersöka hur samverkan mellan socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden kan stärkas.
Socialnämnden yttrande	
Arbete för att vidareutveckla samverkan mellan nämnderna pågår. De båda nämndernas ordförande och berörda kontorschefer har under hösten haft samverkansmöten, vilka fortsätter under våren. Inom förvaltningen sker samarbete på kontors- och verksamhetsnivå. Syftet är att gemensamt utveckla det förebyggande och åtgärdande arbetet. I detta ingår att säkra strukturer för att minimera risken att arbetet blir personbundet. Nulägeskartläggningen har bland annat visat på ett behov av att ytterligare tydliggöra uppdrag och roller i samverkansstrukturen.	

Revisionsfråga	Revisorernas svar/bedömning
Förekommer uppsökande arbete inom socialtjänsten gällande barn och unga?	Med utgångspunkt i granskningen rekommenderas socialnämnden samt barn- och utbildningsnämnden att: Undersöka möjligheten att bredda det förebyggande arbetet för att även inkludera de yngre åldrarna.
Socialnämnden yttrande	
I samverkans forum på kontors- och verksamhetsnivå ingår även förskolan, vilket gör barn i yngre åldrar en del av det utvecklingsarbete som planeras framåt. Förebyggande arbete för små barn och deras föräldrar finns, socialtjänsten arbetar förebyggande och samverkande med BVC, MVC och öppna förskolan kring barn från 0-6 år.	

Till: Barn- och utbildningsnämnden
Socialnämnden

För kännedom: Kommunfullmäktige

Granskning av förebyggande insatser för barn och unga

Syftet med granskningen är att bedöma om socialnämndens och barn- och utbildningsnämndens förebyggande insatser för barn och unga är ändamålsenliga. Vår sammanfattande bedömning är att det förebyggande arbetet till stor del är ändamålsenligt.

Det finns styrning av det förebyggande arbetet för barn och unga. Kommunens barn- och ungdomsstrategi visar att frågan är prioriterad och aktuell. Vi saknar dock en tydligare nedbrytning av strategin till aktiviteter för att säkerställa att strategin omhändertas inom samtliga nämnder och verksamheter. Granskade nämnder har ingen direkt koppling till barn- och ungdomsstrategin i den ordinarie verksamhetsstyrningen.

Det finns ett flertal forum för samverkan som arbetar med förebyggande insatser, forumen består av både interna och externa parter. Samverkan centreras främst kring informationsutbyte och vår bedömning är att den operativa samverkan kan stärkas. Det är även av vikt att samverkan inte är personbunden utan fungerar enligt en fastställd struktur. Samverkansarbetet mellan socialkontoret och utbildningskontoret behöver stärkas ytterligare för att säkerställa en fungerande struktur då dessa parter är centrala i det förebyggande arbetet för barn och unga.

Enheten Stöd och insats ungdom arbetar med det förebyggande perspektivet och tillämpar insatser som är i enlighet med nationellt identifierade områden för förebyggande arbete. Arbetet är i nuläget fokuserat på ungdomar men det finns en vilja att arbeta förebyggande mot yngre barn vilket är positivt då riskfaktorer kan uppmärksammas redan i tidigare åldrar. För att arbeta mot yngre barn krävs dock specifika uppdrag och ytterligare resurser.

Det finns ett pågående arbete inom skolan för att fånga upp elever som bryter mot regler och normer, både på central och lokal nivå. Arbetet är centrerat kring att minska elevers skolfrånvaro och fånga upp elever som har ett kränkande beteende. Det finns centrala rutiner för hanteringen av ökad skolfrånvaro och anmälan av kränkande behandling. Det upplevs av intervjupersoner att samtliga ärenden hanteras men att registreringen och dokumentationen av ärendena i vissa fall kan brista.

Det genomförs delvis kompetenshöjande insatser som säkerställt en hög kunskapsnivå gällande förebyggande insatser för barn och unga. Inom elevhälsan och socialkontoret bedöms kunskapen vara ändamålsenlig men det saknas ett strukturerat tillvägagångssätt gällande utbildning av övrig pedagogisk personal inom utbildningskontoret.

Granskningen besvarar sex revisionsfrågor. I nedanstående tabell framgår huruvida revisionsfrågorna bedöms vara helt, delvis eller ej uppfyllda.

STRÄNGNÄS KOMMUN

KOMMUNREVISIONEN

Revisionsfråga	Bedömning	
Är mål och styrning avseende nämndernas arbete med förebyggande insatser för barn och unga ändamålsenlig?	SN	BUN
Är förebyggande insatser för barn och unga inom socialtjänst och skola ändamålsenliga?		
Förekommer uppsökande arbete inom socialtjänsten gällande barn och unga?		
Finns rutiner inom skolan för att fånga upp elever som bryter mot regler och normer med syftet att bryta utvecklingen?		
Har kompetenshöjande insatser planerats eller genomförts för medarbetare som möter barn och unga?		
Finns former för intern och extern samverkan avseende förebyggande insatser för barn och unga?		

Med utgångspunkt i granskningen rekommenderas socialnämnden samt barn- och utbildningsnämnden att:

- ▶ Bryta ner barn- och ungdomsstrategin till aktiviteter och koppla den ordinarie verksamhetsstyrningen till strategin.
- ▶ Vidareutveckla samverkan av det operativt förebyggande arbetet och säkerställ att samverkan inte är personbunden.
- ▶ Undersöka hur samverkan mellan socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden kan stärkas.
- ▶ Undersöka möjligheten att bredda det förebyggande arbetet för att även inkludera de yngre åldrarna.

Med utgångspunkt i granskningen rekommenderas barn- och utbildningsnämnden att:

- ▶ Säkerställa resurser och förutsättningar för pedagogisk personal att anmäla kränkande beteende och skolfrånvaro.
- ▶ Utveckla ett strukturerat tillvägagångssätt gällande utbildning av pedagogisk personal av det förebyggande arbetet.

Härmed överlämnas granskningen. Svar önskas senast 2024-01-25.

För Strängnäs kommuns revisorer

Jens Persson
Ordförande kommunrevisionen

Paul Tamm
Vice ordförande

Granskning av förebyggande insatser för barn och unga

Strängnäs kommun

Innehåll

Sammanfattande bedömning och rekommendationer	2
1. Inledning.....	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte och revisionsfrågor	4
1.3 Ansvarig nämnd och avgränsning	4
1.4 Genomförande.....	5
1.5 Revisionskriterier.....	5
2. Mål och styrning	6
2.1 Det finns ett förebyggande arbete för barn och unga på kommunövergripande nivå	6
2.2 Socialnämnden styr arbetet genom fastställda mål.....	7
2.3 Barn- och utbildningsnämnden prioriterar förebyggande insatser av elevers måluppfyllelse och närvaro	7
3. Intern och extern samverkan.....	9
3.1 Det finns olika former för samverkan avseende förebyggande insatser	9
4. Uppsökande arbete och insatser.....	11
4.1 Det finns ett förebyggande och uppsökande arbete som centreras kring enhet Stöd och insats ungdom	12
5. Rutiner för att fånga upp elever som bryter mot regler och normer	14
5.1 Det finns centrala rutiner på nämndövergripande nivå som syftar till att fånga upp normbrytande beteende	14
5.1.1 Åkerskolan har tidigare uppvisat brister i det förebyggande arbetet	16
5.1.2 Mariefreds skola utvecklar arbetsätt för att främja det förebyggande arbetet	17
6. Kompetenshöjande insatser	19
6.1 De som arbetar direkt med det förebyggande arbetet erbjuds kompetenshöjande insatser 19	
7. Källförteckning	21

Sammanfattande bedömning och rekommendationer

Syftet med granskningen är att bedöma om socialnämndens och barn- och utbildningsnämndens förebyggande insatser för barn och unga är ändamålsenliga. Vår sammanfattande bedömning är att det förebyggande arbetet till stor del är ändamålsenligt.

Det finns styrning av det förebyggande arbetet för barn och unga. Kommunens barn- och ungdomsstrategi visar att frågan är prioriterad och aktuell. Vi saknar dock en tydligare nedbrytning av strategin till aktiviteter för att säkerställa att strategin omhändertas inom samtliga nämnder och verksamheter. Granskade nämnder har ingen direkt koppling till barn- och ungdomsstrategin i den ordinarie verksamhetsstyrningen.

Det finns ett flertal forum för samverkan som arbetar med förebyggande insatser, forumen består av både interna och externa parter. Samverkan centreras främst kring informationsutbyte och vår bedömning är att den operativa samverkan kan stärkas. Det är även av vikt att samverkan inte är personbunden utan fungerar enligt en fastställd struktur. Samverkansarbetet mellan socialkontoret och utbildningskontoret behöver stärkas ytterligare för att säkerställa en fungerande struktur då dessa parter är centrala i det förebyggande arbetet för barn och unga.

Enheten Stöd och insats ungdom arbetar med det förebyggande perspektivet och tillämpar insatser som är i enlighet med nationellt identifierade områden för förebyggande arbete. Arbetet är i nuläget fokuserat på ungdomar men det finns en vilja att arbeta förebyggande mot yngre barn vilket är positivt då riskfaktorer kan uppmärksammas redan i tidigare åldrar. För att arbeta mot yngre barn krävs dock specifika uppdrag och ytterligare resurser.

Det finns ett pågående arbete inom skolan för att fånga upp elever som bryter mot regler och normer, både på central och lokal nivå. Arbetet är centrerat kring att minska elevers skolfrånvaro och fånga upp elever som har ett kränkande beteende. Det finns centrala rutiner för hanteringen av ökad skolfrånvaro och anmälan av kränkande behandling. Det upplevs av intervjupersoner att samtliga ärenden hanteras men att registreringen och dokumentationen av ärendena i vissa fall kan brista.

Det genomförs delvis kompetenshöjande insatser som säkerställt en hög kunskapsnivå gällande förebyggande insatser för barn och unga. Inom elevhälsan och socialkontoret bedöms kunskapen vara ändamålsenlig men det saknas ett strukturerat tillvägagångssätt gällande utbildning av övrig pedagogisk personal inom utbildningskontoret.

Med utgångspunkt i granskningen rekommenderas socialnämnden samt barn- och utbildningsnämnden att:

- ▶ Bryta ner barn- och ungdomsstrategin till aktiviteter och koppla den ordinarie verksamhetsstyrningen till strategin.
- ▶ Vidareutveckla samverkan av det operativt förebyggande arbetet och säkerställ att samverkan inte är personbunden.
- ▶ Undersöka hur samverkan mellan socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden kan stärkas.
- ▶ Undersöka möjligheten att bredda det förebyggande arbetet för att även inkludera de yngre åldrarna.

Med utgångspunkt i granskningen rekommenderas barn- och utbildningsnämnden att:

- ▶ Säkerställa resurser och förutsättningar för pedagogisk personal att anmäla kränkande beteende och skolfrånvaro.

- ▶ Utveckla ett strukturerat tillvägagångssätt gällande utbildning av pedagogisk personal av det förebyggande arbetet.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Barn och unga som bryter mot normer, regler eller lagar behöver uppmärksammas och få stöd för att bryta utvecklingen. Samverkan med andra aktörer som polis, skola och civilsamhället är i flera fall avgörande för att nå resultat. De samordnade insatserna som erbjuds tidigt i en ogynnsam utveckling kan resultera i att större och mer kostsamma insatser kan undvikas.

Varje kommun svarar för socialtjänsten inom sitt område och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Socialtjänsten ska bedriva uppsökande verksamhet och på annat sätt främja förutsättningarna för goda levnadsförhållanden. Socialtjänsten har ett särskilt ansvar för barn och unga och ska verka för att förhindra att de far illa.

Skolan är en viktig aktör i det förebyggande arbetet, inte minst genom sitt värdegrundsuppdrag att förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och grundläggande demokratiska värderingar. En trygg skolgång och att gå ut skolan med goda kunskaper kan minska risken för kriminalitet och utanförskap. Skolan kan också arbeta mer riktat med brottsförebyggande och trygghetsskapande frågor genom att undervisa barn och unga om brottslighet och dess konsekvenser inför deras inträde i vuxenlivet, liksom genom att motverka mobbning eller vidta åtgärder för att öka tryggheten i skolmiljön.

De förtroendevalda revisorerna har i sin riskanalys för 2023 identifierat förebyggande insatser för barn och unga som ett angeläget riskområde och beslutat att genomföra en fördjupad granskning.

1.2 Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att bedöma om socialnämndens och barn- och utbildningsnämndens förebyggande insatser för barn och unga är ändamålsenliga.

Följande revisionsfrågor besvaras i granskningen:

- ▶ Är mål och styrning avseende nämndernas arbete med förebyggande insatser för barn och unga ändamålsenlig?
- ▶ Är förebyggande insatser för barn och unga inom socialtjänst och skola ändamålsenliga?
- ▶ Förekommer uppsökande arbete inom socialtjänsten gällande barn och unga?
- ▶ Finns rutiner inom skolan för att fånga upp elever som bryter mot regler och normer med syftet att bryta utvecklingen?
- ▶ Har kompetenshöjande insatser planerats eller genomförts för medarbetare som möter barn och unga?
- ▶ Finns former för intern och extern samverkan avseende förebyggande insatser för barn och unga?

1.3 Ansvarig nämnd och avgränsning

Granskningen avser socialnämnden och barn- och utbildningsnämnden. Granskningen avgränsas till socialnämnden och barn- och utbildningsnämndens förebyggande insatser för barn och unga.

1.4 Genomförande

Inom ramen för granskningen har relevanta styrdokument, bland annat verksamhetsplaner, handlingsplaner, nämndprotokoll samt verksamhetsberättelser granskats. För fullständig redogörelse se avsnitt 7. Källförteckning. Intervjuer har genomförts med berörda tjänstepersoner inom socialtjänsten samt utbildningskontoret. Ett särskilt fokus ligger på det förebyggande arbetet inom grundskoleverksamheten och intervjuer har genomförts med representanter för två olika skolor.

1.5 Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som används i granskningen för analyser, slutsatser och bedömningar. Revisionskriterier kan hämtas ifrån lagar och förarbeten eller interna regelverk, policyer och fullmäktigebeslut. I denna granskning utgörs de huvudsakliga revisionskriterierna av:

- ▶ Socialtjänstlagen
- ▶ Socialstyrelsens publikationer
- ▶ Skollagen
- ▶ Skolverkets riktlinjer och rekommendationer
- ▶ Kunskapsguidens underlag
- ▶ Tillsammans mot brott - ett nationellt brottsförebyggande program
- ▶ Kommunfullmäktiges styrande dokument på området

Revisionskriterierna redogörs för löpande i granskningen.

2. Mål och styrning

Bedömning

- ▶ Är mål och styrning avseende nämndernas arbete med förebyggande insatser för barn och unga ändamålsenlig?

Vår bedömning är att det finns styrning av det förebyggande arbetet för barn och unga. Kommunens barn- och ungdomsstrategi visar att frågan är prioriterad och aktuell. Vi saknar dock en tydligare nedbrytning av strategin till aktiviteter för att säkerställa att strategin omhändertas inom samtliga nämnder och verksamheter.

Socialnämnden styr arbetet med förebyggande insatser för barn och unga genom fastställda mål i nämndens verksamhetsplan med direkt koppling till arbetet. I verksamhetsplanen identifieras även utmaningar med att uppnå målen och en kort beskrivning av hur arbetet med målet bedrivs. Styrningen är inte lika tydlig vid granskning av protokoll och vi ser inte den direkta kopplingen till barn- och ungdomsstrategin i den ordinarie verksamhetsstyrningen.

Barn- och utbildningsnämnden har inte en lika tydlig styrning av frågan i sin verksamhetsplan men det finns mål med indirekt koppling till det förebyggande arbetet. Vi ser även att frågan följs i protokoll. Vi saknar även här den direkta kopplingen till barn- och ungdomsstrategin i den ordinarie verksamhetsstyrningen.

I socialnämndens reglemente fastställs att socialnämnden fullgör kommunens uppgifter enligt bland annat socialtjänstlagen. Enligt socialtjänstlagen ska socialnämnden bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa. Barn och unga som har visat tecken på en ogynnsam utveckling ska med särskild uppmärksamhet följas.

I barn- och utbildningsnämndens reglemente fastställs att barn- och utbildningsnämnden fullgör kommunens uppgifter inom det offentliga skolväsendet, bland annat i enlighet med skollagen. I skollagen anges att huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero.

2.1 Det finns ett förebyggande arbete för barn och unga på kommunövergripande nivå

Vi har tagit del av Strängnäs kommuns *Flerårsplan 2023-2025* som styr den kommunala verksamheten under de kommande tre åren. I flerårsplanen fastställs kommunövergripande mål som sorteras in under perspektiven Invånare, Samhälle, Medarbetare och Ekonomi. Kommunfullmäktigemålen som fastställs i flerårsplanen har ingen direkt koppling till det förebyggande arbetet för barn och unga. Det finns dock politiska prioriteringar kopplat till det förebyggande arbetet, som exempelvis trygghetsskapande aktiviteter och förbättrade kunskapsresultat.

Kommunfullmäktige har beslutat om en *Barn- och ungdomsstrategi* vars syfte är att synliggöra den politiska viljan och lägga fast inriktningen för kommunens utvecklingsarbete gällande barn och unga. Målsättningen med strategin är att barn, unga och vårdnadshavare i ett tidigt skede ska få ta del av ett samordnat och välfungerande stöd som bygger på forskning och beprövad erfarenhet. I strategin redogörs för tre strategiska inriktningar; prevention/främjande och förebyggande arbete, samverkan och tidiga

insatser. Strategin gäller för samtliga nämnder och förvaltningar. Strategin innehåller inga aktiviteter eller nedbrutna målsättningar för arbetet.

2.2 Socialnämnden styr arbetet genom fastställda mål

Vi har tagit del av socialnämndens *Verksamhetsplan 2023-2025* där nämndens politiska prioriteringar och mål redovisas. En av de politiska prioriteringarna för verksamheten 2023 är "*Horisontella satsningar ska utvecklas och utgöra naturliga inslag i det förebyggande arbetet för att främja goda uppväxtförhållanden för barn och unga*". Vidare fastställs följande mål kopplat till det förebyggande arbetet för barn och unga:

- ▶ Tidiga förebyggande insatser för barn, unga och familjer

För att uppnå målet finns en enhet som arbetar med våldsprevention och trygghetsskapande arbete för barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet, missbruk, psykisk ohälsa och utanförskap. Enheten använder sig av socialt fältarbete samt samverkan med skola, familjecentraler och fritidsverksamhet för att främja att barn och unga klarar skolgången och kan bidra till samhället. I verksamhetsplanen anges även att vid prövning av ekonomiskt bistånd ska barns ekonomiska förutsättningar beaktas för goda uppväxtförhållanden och trygg miljö. Nämndens tjänsteutbud som riktas mot kommunens barn, unga och familjer ska också hålla hög kvalitet.

I verksamhetsplanen identifierar nämnden ett antal utmaningar med målet, nedan redovisas de med direkt koppling till det förebyggande arbetet för barn och unga:

- ▶ Tillhandahålla förebyggande öppna insatser
- ▶ Stöd och förebyggande insatser till barn och unga med funktionsnedsättning
- ▶ Tillämpa barnkonventionen i alla ärenden/beslut
- ▶ Att ge alla kommunens barn möjligheter till god fysisk och psykisk hälsa genom trygg uppväxt

För att granska hur socialnämnden styr och följer upp arbetet med förebyggande insatser för barn och unga har vi tagit del av protokoll från 2022 och början av 2023. Protokollgranskningen syftar till att ge underlag för oss att bedöma i vilken utsträckning nämnden styr och håller sig informerad om arbetet med förebyggande insatser för barn och unga samt om nämnden har tillräcklig uppsikt över arbetet. Vi noterar att socialnämnden inte får någon specifik information om det förebyggande arbetet för barn och unga eller fattar beslut relaterat till förebyggande insatser. Under den granskade perioden informerar ordförande om en utbildning gällande ungdomskriminalitet och socialchefen informerar om en pågående genomlysning av verksamheten. Vid majoriteten av sammanträdena redovisas nämndspecifik statistik, under 2022 följs bland annat skolnärvaro hos barn med insatser från skolsociala stödteamet upp. Barnets skolnärvaro ska mätas vid start och avslut. Det presenteras inga siffror för mätetalet vid statistikpresentationerna som vi tagit del av men intervjupersoner anger dock att det finns avslutade ärenden och statistik över detta. Vid intervju anges politiken vara intresserad av frågan och att det sker viss återrapportering av arbetet.

2.3 Barn- och utbildningsnämnden prioriterar förebyggande insatser av elevers måluppfyllelse och närvaro

Vi har tagit del av barn- och utbildningsnämndens *Verksamhetsplan 2023-2025* där nämndens politiska prioriteringar och mål redogörs för. Det finns inga mål med direkt koppling till förebyggande insatser för barn och unga men det finns mål och utmaningar

med indirekt koppling. Exempelvis målet "Gymnasiebehörigheten ökar" då en av de starkaste skyddsfaktorerna för framtida välstånd och hälsa är att bli behörig till och genomföra en gymnasieutbildning. Kopplat till målet "Nämndens verksamheter bidrar till en hållbar utveckling" anges att förskolans och skolans förebyggande och främjande arbete för hälsa, trygghet och stöd är en god grund för social hållbarhet och bidrar till att elever når utbildningens mål. Barn- och utbildningsnämndens förväntan är att verksamheterna samverkar med andra aktörer kring dessa frågor.

Vi har tagit del av nämndens internkontrollplan där verksamhetsspecifika risker redogörs för och bedöms. En av riskerna är "Närvaro", konsekvensen av risken är brott mot skollagen och att elever riskerar att bli "hemmasittare" och att inte få stödinsatser som motverkar frånvaron. En annan risk är "Särskilt stöd" samt "Åtgärdsprogram" där konsekvensen är brott mot skollagen och att elever riskerar att inte nå målen för utbildningen.

Protokollgranskningen syftar till att bedöma hur aktivt nämnden styr och håller sig informerad om arbetet med förebyggande insatser för barn och unga samt om nämnden har tillräcklig uppsikt över arbetet. Vi noterar att barn- och utbildningsnämnden får viss information om det förebyggande arbetet för barn och unga, vilket även bekräftas vid intervjuer. Majoriteten av informationsärenden berör inte direkt det förebyggande arbetet för barn och unga men det finns en indirekt koppling. Under den granskade perioden får nämnden bland annat information om arbetet för minskad skolfrånvaro och säkerhetsfrågor på skolorna. Det fattas inga beslut gällande förebyggande insatser för barn och unga.

3. Intern och extern samverkan

Bedömning

- ▶ *Finns former för intern och extern samverkan avseende förebyggande insatser för barn och unga?*

Vår bedömning är att det finns former för intern och extern samverkan avseende förebyggande insatser för barn och unga. Det finns ett flertal forum för samverkan som arbetar med förebyggande insatser, forumen består av både interna och externa parter. Under granskningen framgår att samverkan främst centreras kring informationsutbyte och att den operativa samverkan kan stärkas. Det är även av vikt att samverkan inte är personbunden utan fungerar enligt en fastställd struktur.

Samverkansarbetet mellan socialkontoret och utbildningskontoret behöver stärkas ytterligare för att säkerställa en fungerande struktur då dessa parter är centrala i det förebyggande arbetet för barn och unga. Det är av vikt att barn inte faller mellan stolarna om ansvarsfrågan upplevs som otydlig.

I Socialtjänstlagen fastställs att socialnämnden ska, när det är lämpligt, samverka med andra samhällsorgan, organisationer och föreningar. Socialnämndens insatser för den enskilde ska vidare utformas och genomföras tillsammans med denna och vid behov i samverkan med andra aktörer.

I kommunens *Barn- och ungdomsstrategi* anges att ett samordnat och välfungerande stöd för individen förutsätter en god samverkan mellan aktörer. Samverkan behöver ske systematiskt och vardagsnära, både i det preventiva arbetet och i arbetet med barn i behov av insatser från flera aktörer. Det konstateras vidare att samverkansstrukturer som redan finns inom förvaltningen behöver byggas ut för att omfatta samtliga kontor som direkt eller indirekt kommer i kontakt med barn och unga. Strukturerade samverkansformer på operativ, taktisk, strategisk och politisk nivå behöver också utvecklas.

3.1 Det finns olika former för samverkan avseende förebyggande insatser

Strängnäs kommun arbetar med ett antal olika samverkansformer. Det finns bland annat en samverkan mellan socialkontoret, utbildningskontoret och kultur- och fritidskontoret inom enheten Stöd och insats ungdom i form av det skolsociala stödteamet vars syfte är att genomföra förebyggande insatser för att öka skolnärvaro, minska droganvändning och kriminalitet. Det skolsociala stödteamet är en öppen insats där elever från förskoleklassen till slutet av grundskolan utgör målgruppen. Insatser sker i samverkan med skolans elevhälsoarbete. Intervjupersoner anger att ordförande från berörda nämnder träffas regelbundet för att diskutera samverkan, det är också ordföranden som återrapporterar arbetet till nämnd. Vi ser dock inte spår av det i protokollgranskningen av 2022 och början av 2023. Stödteamet har funnits under en längre tid men har inte alltid varit aktivt utan det genomförs nu en nystart av arbetet. En insats kan initieras av vem som helst, exempelvis vårdnadshavare, mentor eller annan skolpersonal. Tidigare var det endast rektor som kunde aktualisera ett ärende.

Det finns även en samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritidsverksamheten i form av SSPF samordning. Syftet med samverkan är att förhindra och minimera ungdomars brottslighet, drogbruk, andra riskbeteenden samt motverka rekrytering till kriminella strukturer och gäng. Målet är att alla ungdomar ska ha en fungerande skolgång fri från kriminalitet och droger. Arbetet är riktat mot unga upp till 18 år och bygger på att

vårdnadshavare skriftligen godkänner att alla SSPF-aktörer får utbyta information om individen.

Strängnäs kommun och Polismyndigheten ingår i en *Samverkansöverenskommelse för 2020-2023* där arbetet fokuserar på trygghetsskapande och brottsförebyggande frågor. I samverkansöverenskommelsen fastställs följande inriktningar:

- ▶ Minska ungdomsbrottsligheten
- ▶ Minska droganvändningen bland unga
- ▶ Kommunikation om trygghet

Under 2022 fastställdes en gemensam rutin för socialkontoret och polisen för Linköpingsmodellen i enlighet med samverkansöverenskommelsen. Linköpingsmodellen innebär att socialtjänsten och polisen tillsammans åker hem till ungdomar i åldern 15-18, vid misstanke om att de kommit i kontakt med droger eller eventuellt vistats i riskfyllda eller kriminella miljöer. Under 2023 implementerades Strängnäsmodellen vars syfte är detsamma som Linköpingsmodellen men för ungdomar i åldrarna upp till 15 år. Efter samtal med individen beslutar polis och socialtjänst om det finns behov av ytterligare åtgärder.

Strängnäs kommun deltar även i regional samverkan kallad "Tillsammans för barnens bästa i Sörmland". Strängnäs har antagit utvecklingsarbetets målbild som är "alla barn i Sörmland ska ges möjligheter till god fysisk och psykisk hälsa genom en god och trygg uppväxt utifrån varje barns behov. Samverkan ska ske med ett helhetsperspektiv kring barnens bästa". Samverkansarbetet ska vara proaktivt med tidiga insatser för barn, unga och dess vårdnadshavare samt främja utveckling av samverkansstrukturer för alla aktörer som arbetar med barn och unga i Sörmland. Syftet med samverkan är att utveckla en modell för att tidigt i negativa skeden upptäcka och stötta barn och unga. Utbildningschefen i Strängnäs kommun är en del av styrgruppen och samtliga kommuner i Sörmlands län har antagit målbilden.

Intervjupersoner anger att grunden för samverkan finns i kommunen, dock kan ansvarsfrågan bli otydlig och risken finns då att verksamheter friskriver sig från arbetet. Det finns ett förebyggande och främjande fokus på samverkansarbetet men vid verkställandet av arbetet finns vissa brister. Det finns en risk att samverkan endast resulterar i samtal och ej åtgärder. Intervjupersoner lyfter även att samverkansarbetet till stor del är personbundet och att det finns en brist på rutiner och systematik i arbetet.

Samverkan mellan socialkontoret och utbildningskontoret uppmärksammas särskilt som utvecklingsområde i den operativa verksamheten. Det beskrivs att samverkan mellan kontoren har blivit bättre de senaste åren men att det fortfarande finns utvecklingsområden. Det saknas tydliga riktlinjer för hur och när utbildningskontoret och socialkontoret ska samverka samt i vilken utsträckning. Det finns även försvårande omständigheter som sekretessbestämmelser som begränsar informationsutbytet mellan kontoren. I de förtroendevalda revisorernas tidigare granskning av orosanmälningar 2023 konstateras att det finns brister i samverkan mellan utbildningskontoret och socialtjänsten gällande orosanmälningar av barn och unga.

I socialnämndens årsredovisning 2022 anges att det behövs ett fortsatt arbete för att stötta barn och unga i samverkan med skola, socialtjänst, polis och fritid för att via tidiga samordnade och förebyggande insatser minska skolfrånvaron, droganvändning och kriminalitet. Intervjupersoner anger att texten syftar till att främja ett fortsatt arbete med samverkan och förebyggande insatser, den ska inte tolkas som att det i nuläget inte finns tillräckliga samverkansformer eller brister i det förebyggande arbetet.

4. Uppsökande arbete och insatser

Bedömning

- ▶ *Förekommer uppsökande arbete inom socialtjänsten gällande barn och unga?*
- ▶ *Är förebyggande insatser för barn och unga inom socialtjänst och skola ändamålsenliga?*

Vår bedömning är att det förekommer ett förebyggande och uppsökande arbete gällande barn och unga som till stor del är ändamålsenligt. Enheten Stöd och insats ungdom arbetar med det förebyggande perspektivet och tillämpar insatser som är i enlighet med nationellt identifierade områden för förebyggande arbete. Det finns även fokus på att ungdomar ska fullfölja sin skolgång vilket är en skyddsfaktor som minskar risken för utanförskap och kriminalitet. Arbetet är i nuläget fokuserat på ungdomar men det finns vilja att arbeta förebyggande mot yngre barn vilket är positivt då riskfaktorer kan uppmärksammas redan i tidigare åldrar. För att arbeta mot yngre barn krävs dock specifika uppdrag och ytterligare resurser.

I regeringens nationella brottsförebyggande program *Tillsammans mot brott* samt rapporten *Tillsammans mot brott* betonas vikten av tidiga insatser för barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet och insatser som syftar till att minska återfall i brott. Några särskilt angelägna områden som nämns är:

- ▶ föräldraskapsstöd
- ▶ åtgärder för att förebygga skolmisslyckanden
- ▶ insatser för att begränsa tillgång till ANDT (alkohol, narkotika, droger och tobak)
- ▶ insatser för att påverka normer om våld och maskulinitet
- ▶ stöd till de som vill lämna en kriminell livsstil
- ▶ medling

I kommunens *Barn- och ungdomsstrategi* framgår att barn och ungas sammansättning av risk- och skyddsfaktorer påverkar risken att utveckla olika problem. Flera av de problem som uppkommer hos barn, unga och vuxna kan kopplas ihop med risk- och skyddsfaktorer som har visat sig redan i förskoleåldern. Därför är det viktigt med både tidig upptäckt av svårigheter och med tidiga insatser. Det framgår vidare att det främjande och förebyggande arbetet primärt ska riktas mot universell och selektiv nivå som innebär att arbetet riktas till den stora andelen av barn och unga.

I kommunens *Barn- och ungdomsstrategi* anges att en stark skyddsfaktor hos barn och unga är en välfungerande skolgång. Skolfrånvaro ses ofta som enbart ett skolproblem, men sammanställningar i Strängnäs kommun visar att majoriteten av dessa barn har behov av stöd från flera aktörer, exempelvis hälso- och sjukvården och socialkontoret. Arbetet med tidiga och förvaltningsövergripande insatser för barn med skolfrånvaro behöver därför utvecklas.

4.1 Det bedrivs ett förebyggande och uppsökande arbete som centreras kring enheten Stöd och insats ungdom

Inom socialkontoret finns enheten Stöd och insats ungdom som arbetar med att skapa gynnsamma förutsättningar för unga och ungas familjesituation. Enheten instiftades i september 2021 och arbetar utifrån fyra mål:

- ▶ Förbättra den psykiska hälsan
- ▶ Öka närvaron i skolan
- ▶ Minska kriminalitet
- ▶ Minska droganvändandet

Insatserna som enheten erbjuder är dels öppna åtgärder som inte kräver biståndsbeslut, dels åtgärder som beslutas om efter utredning inom utredningsenheterna. Enheten Stöd och insats ungdom erbjuder enligt uppgift följande insatser:

Område	Insats
Skolsociala stödteamet	Familjearbete riktar sig mot enskilda elever och deras familjer, där barnet har psykosociala svårigheter förknippade med skolgången
	Konsultation kring enskilt barn kopplat till deras psykosociala miljö i skolan med vårdnadshavare
	Konsultation kring enskild elev kopplat till deras psykosociala miljö med skolan
	Stöd till arbetslag, personalgrupp eller elevhälsoteam inom skolan
	Konsultation kring en grupp elever, klass eller årskurs, kopplat till elevernas psykosociala miljö
	Handledning och skolobservationer till ledning, personalgrupp eller i form av direkthandledning till enskild pedagog
	Skolmedling
Beroendecentrum Ung	FFT - Funktionell familjeterapi
	A-CRA är en manualbaserad metod för behandling av skadligt bruk eller beroende hos ungdomar
	Cannabisprogram för ungdomar
	RePULSE® används vid ungdomskontrakt. Det är en välbeprövad arbetsmetod för impuls kontroll och träning av sociala färdigheter
	Mitt val min väg - program för att nå målet att ungdomar ska ha ett liv fritt från substansbruk och kriminalitet
	FFT - Funktionell familjeterapi
	Drogtester
Föreläsningar kring droger, kriminalitet och behandling	
Ungdomsvägledare	Medling vid brott
	Fältarbetare
	Tidiga upptäcktssamtal
	Stödsamtal till brottsoffer
	Stödjande samtal

	MVP - mentorer i våldsprevention
Övriga insatser	Feriepraktik
	Verkställande ungdomstjänst
	Komet - utbildningsprogram för vårdnadshavare för att minska konflikter i hemmet

Tabell 1. Förebyggande insatser inom enheten Stöd och insats ungdom

Vi har tagit del av enhetens statistik över totalt antal ärenden och insatser, både på gruppnivå och individnivå under vårterminen 2023. Under perioden finns 315 aktuella individärenden inom enheten Stöd och insats ungdom, majoriteten är deltagande i feriepraktik (200 individer). Bland annat har 22 individer deltagit i familjearbete, 19 individer har haft stödsamtal och 17 individer har fått annan hjälp. Statistiken på gruppnivå presenteras i bilden till höger. Det framgår att insatsen mentorer i våldsprevention (MVP) erbjudits i 7 klasser och vid 102 lektioner. Det har vidare genomförts 91 fältpass och 34 samverkansmöten.

Gruppnivå	Totalt
Fältpass	91
Medling	0
MVP antal klasser	7
MVP antal lektioner	102
Samverkansmöten	34
Skolbesök	2
Annat	10
Föreläsningar	8
Observationer	3
Skolmedling	1
Konsultation	4
Linköpingsmodellen	2
Strängnäsmodellen	1
Nödstopp	1
Gruppstöd	3
Totalt gruppnivå	269

Intervjupersoner anger att arbetet som bedrivs inom enheten Stöd och insats ungdom till stor del är förebyggande och uppsökande. Inom enheten finns bland annat ungdomsvägledare som bedriver fältarbete som syftar till att röra sig i områden och situationer med ungdomar för att öka tryggheten och finnas tillgängliga vid behov av stöd. Det skapar även kunskap om kommunens ungdomar och vilka som befinner sig i utsatta situationer eller i umgängen som inte är gynnsamma. Ungdomsvägledarna genomför även utbildningsinsatser och övningar med klasser och lärare i kommunens skolor i förebyggande syfte.

De förebyggande insatserna syftar bland annat till att öka ungdomarnas närvaro i skolan. Insatserna kräver ofta samverkan mellan barnets vårdnadshavare, socialtjänst och skola. Arbetet bedrivs både mot individer och på gruppnivå, exempelvis kan lärare efterfråga stöd i hur en hel klass ska hanteras. Det uppges vara mer resurskrävande att arbeta mot individen vilket gör att enheten prioriterar arbete på övergripande nivå. Enheten kan även besluta att inte erbjuda insatser om de involveras för sent i processen, insatsen bedöms därav inte längre vara förebyggande utan av behandlande karaktär. Det är då andra behandlande enheter inom socialtjänsten som får hantera ärendet. Enheten Stöd och insats ungdom arbetar mot samtliga skolor i kommunen, intervjupersoner uppger dock att samverkan med skolorna skiljer sig och inte är enhetlig. Vissa skolor efterfrågar mer hjälp och stöd i det förebyggande arbetet. I takt med att enheten blir mer känd inom kommunen ökar förfrågningarna.

Enhetens arbete är främst riktat mot ungdomar i kommunen, det finns dock en vilja att även arbeta mot de yngre åldrarna för att ytterligare förebygga ogynnsam utveckling. För att arbeta mot en bredare målgrupp krävs dock specifika uppdrag och ytterligare resurser.

5. Rutiner för att fånga upp elever som bryter mot regler och normer

Bedömning

- ▶ *Finns rutiner inom skolan för att fånga upp elever som bryter mot regler och normer med syftet att bryta utvecklingen?*

Vår sammanfattande bedömning är att det finns ett pågående arbete inom skolan för att fånga upp elever som bryter mot regler och normer, både på central och lokal nivå. Arbetet är centrerat kring att minska elevers skolfrånvaro och fånga upp elever som har kränkande beteende. Det finns centrala rutiner för hanteringen av ökad skolfrånvaro och anmälan av kränkande behandling. På lokal nivå finns olika utmaningar med att tillämpa de centrala rutinerna, framför allt resursbegränsningar. Det upplevs av intervjupersoner att samtliga ärenden hanteras men att registreringen och dokumentationen av ärendena i vissa fall kan brista vilket innebär svårigheter vid uppföljning och aggregering av data. I granskningen framgår även att det kan vara svårt för skolorna att bibehålla det förebyggande perspektivet då begränsade resurser gör att det åtgärdande arbetet prioriteras.

I skollagen fastställs att huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. Huvudmannen är vidare skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

I skollagen fastställs att om en elev har upprepad eller längre frånvaro ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan.

I skollagen fastställs att det ska finnas en tillgänglig elevhälsa för eleverna. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå.

5.1 Det finns centrala rutiner på nämndövergripande nivå som syftar till att fånga upp normbrytande beteende

Inom utbildningskontoret finns en central barn- och elevhälsa som arbetar förebyggande och stödjande gentemot skolorna i kommunen. Den centrala elevhälsan organiserades om för två år sedan och har sedan dess vuxit i storlek och fått ett tydligare arbetsfokus på förebyggande och främjande insatser. Inom den centrala elevhälsan finns bland annat skolsköterskor, skolläkare, specialpedagoger, skolpsykologer och kuratorer som bland annat jobbar i tvärprofessionella arbetsgrupper som skapas utifrån olika teman. Elevhälsan arbetar i nuläget prioriterat med elevers närvaro och det förebyggande arbetet för att undvika hemmasittare. Pedagogisk personal kan skicka in uppdrag till den centrala barn- och elevhälsan som bereder och fördelar uppdraget. Det är ett stöd som nyttjas inom utbildningskontoret och efterfrågan är stor. Representanter från den centrala elevhälsan besöker även skolorna för att stötta i det förebyggande arbetet.

Det finns en central rutin för anmälan om hög frånvaro, anmälningar om hög frånvaro ska skickas till utbildningskontorets registrator. I anmälan ska omfattningen av frånvaron

redogöras för samt vilka åtgärder skolan vidtagit. Det finns även en rutin för ökad skolnärvaro i kommunal förskoleklass, grundskola och anpassad grundskola i Strängnäs kommun. Syftet med rutinen är att förebygga, upptäcka och tidigt reagera på skolfrånvaro. Det anges bland annat att all frånvaro ska registreras i kommunens system och ej anmäld frånvaro ska uppmärksammas skyndsamt och skolan ska ta kontakt med elevens vårdnadshavare. Det är rektorn som ansvarar för att rutinerna är välkända inom verksamheten och läraren ansvarar för rapportering av lektionsnärvaro och frånvaro. Mentorerna ansvarar för att dagligen följa upp all frånvaro för sina elever. Dokumentet innehåller även rutiner för utredning, åtgärder och anmälan av hög skolfrånvaro. En enkel kartläggning av skolfrånvaro ska genomföras när läraren känner oro för elevens frånvaro eller om eleven har hög giltig frånvaro. Skolan ska även sätta in insatser för att minska elevens frånvaro och om frånvaron fortsätter ska en fördjupad kartläggning genomföras. Den centrala barn- och elevhälsan ska informeras och rektorn ska boka ett möte med vårdnadshavare.

Vi har tagit del av utbildningskontorets statistik för anmälningar av hög frånvaro under läsåret 22/23, se tabell nedan. Det framgår att skolan med högst antal anmälningar om hög frånvaro är Europaskolan Rogge.

Skola	Anmälningar om hög frånvaro
Tosterö resursskola	3
Mariefreds skola	17
Karinslundsskolan	2
Vasaskolan	5
Gripsholmsskolan	4
Paulinska skolan	12
Åkerskolan	2
Europaskolan Rogge	44
Friskolan Asken	2
Strängnäs Montessori	5
Finningseskolan	2

Tabell 2. Anmälningar om hög frånvaro per skola

I enlighet med skollagen ska huvudman motverka kränkande behandling av barn och elever. I Strängnäs kommun finns ett system och rutin för anmälan och utredning av ärenden där kränkning av elev eller misstanke om kränkning förekommit. Samtlig personal inom utbildningskontoret ansvarar för att anmäla kränkningsincidenter i ett system. Ärendet ska sedan utredas och åtgärder vidtas.

Intervjupersoner beskriver hanteringen av kränkingsanmälningarna som ett sätt att tidigt motverka ej önskvärt beteende. Det är upp till respektive skola att besluta om insatser vid en kränkingsincident, exempel på insats kan vara återkommande samtal med kurator. Vi har tagit del av utbildningskontorets statistik över kränkande behandling inom

Kön	Flicka	Pojke	(blank)	Totalt
Grundskola	354	504		858
Anpassad grundskola	5	7		12
Finningseskolan	30	38		68
Karinslundsskolan	18	27		45
Mariefreds skola	49	70		119
Paulinska skolan	113	176		289
Stallarholmsskolan	29	38		67
Tosterö Resursskola		1		1
Vasaskolan	39	77		116
Åkerskolan	71	70		141
Totalt	354	504		858

grundskolan under läsåret 22/23, totalt finns 894 ärenden. Det framgår att Paulinska skolan har flest anmälningar för kränkande behandling, mer än dubbelt så många som

skolan med näst flest anmälningar. Se tabellen till höger. Stora variationer mellan skolor gällande kränkingsanmälningar behöver inte endast betyda att skolan har större problem med kränkningar utan kan även innebära att skolan har fungerande rutiner för hur och när en anmälan upprättas.

Intervjupersoner beskriver vidare att skolan tidigt kan få upp ögonen för elever som bryter mot regler och normer men att bristande resurser inom skolan påverkar hur en sådan elev omhändertas. Skolan kan exempelvis göra en orosanmälan till socialtjänst, risken då är att skolan släpper ärendet och lämnar över ansvaret till socialtjänsten till följd av hög belastning och begränsade resurser. När skolan gör en orosanmälan kan det vara svårt att få återkoppling från socialtjänsten gällande hanteringen av ärendet. Vi har tagit del av den granskning som genomfördes på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna under början av 2023 gällande orosanmälningar. I den granskningen konstateras att det inte finns övergripande rutiner eller riktlinjer för orosanmälningar. Barn- och utbildningsnämnden rekommenderas vidare att säkerställa att rutiner är etablerade i arbetsgrupperna och att information kring anmälningskyldigheten och utformningen av orosanmälningar finns att tillgå.

Skolan och socialtjänsten kan vidare ha olika uppfattningar om elevens behov av insatser. Exempelvis sker en utredning av elever med för hög skolfrånvaro och vid sådana utredningar har eleven i vissa fall redan utretts hos socialtjänsten som konstaterat att det inte finns behov av insatser. Intervjupersoner från utbildningskontoret saknar en tydlig ansvarsfördelning gentemot socialtjänsten vid hantering av norm- och regelbrytande elever. Vi berör detta även i avsnitt 3 gällande intern och extern samverkan.

Inom ramen för granskningen har två grundskolor särskilt valts ut för djupare granskning gällande det förebyggande arbetet för barn och unga, dessa redogörs för nedan.

5.1.1 Åkerskolan har tidigare uppvisat brister i det förebyggande arbetet

Under 2020 konstaterar Skolinspektionen vid tillsyn att Åkerskolan har flera allvarliga brister i verksamheten, bland annat gällande särskilt stöd för elever som riskerar att inte nå utbildningens mål, samt trygghet och studiero. Tillsynen visar även att elevhälsan inte arbetar hälsofrämjande och förebyggande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. Skolinspektionen beslutar om ett antal åtgärder som skolan ska vidta, ett urval med koppling till det förebyggande och främjande arbetet redovisas nedan:

- ▶ Se till att genom informationsinsatser för all skolpersonal klargöra skyldigheten att anmäla till rektorn om det befaras att en elev inte kommer att nå kunskapskraven.
- ▶ Se till att ett åtgärdsprogram utarbetas för varje elev som ska ges särskilt stöd.
- ▶ Se till att lärare, genom regelbundna samtal med elever i årskurs 4-9, klargör och med eleverna diskuterar det svenska samhällets värdegrund och elevernas ansvar och inflytande över den sociala, kulturella och fysiska skolmiljön.
- ▶ Se till att rektorn, lärare och annan skolpersonal i årskurs 5-9 diskuterar och kommer överens om åtgärder som ska genomföras för att skapa respektfulla relationer mellan skolpersonal och elever samt mellan elever på skolan.
- ▶ Se till att rektorn leder och samordnar arbetet i årskurs 5-9 med att utforma skolmiljön så att alla elever tillförsäkras trygghet och studiero, genom att rektorn för personalen klargör ansvarstagande för att ordningsregler efterlevs, hur ordningsstörningar ska hanteras om de uppstår och hur disciplinära åtgärder används.

- ▶ Se till att, genom att inhämta uppgifter från elever, följa upp elevernas trygghet och trivsel samt uppfattning om förekomsten av kränkande behandling i syfte att få kunskap om vilka behov skolan har av åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling.
- ▶ Se till att rektorn organiserar elevhälsans verksamhet så att den omfattar förebyggande och hälsofrämjande insatser för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Den 5 maj 2022 beslutade Skolinspektionen att arbetet med särskilt stöd och arbetet med att skapa trygghet och studiero var åtgärdat. Till grund för beslutet låg huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder med anledning av föreläggandet samt svar på Skolinspektionens begäran om kompletteringar.

Vid intervju anges att Skolinspektionens tillsyn föranlett ett flertal förändringar gällande det förebyggande och främjande arbetet. Det bedrivs nu ett mer systematiskt och strukturerat arbete för att säkerställa en positiv utveckling för eleverna, och det anges att arbetet gett effekt. Utvecklingsarbetet har involverat hela skolan och dess personal vilket ökat kunskapen om frågorna.

Skolan har arbetat för att förändra bemötandet och skapa en mer värdeskapande utbildning. Det beslutades bland annat att införa mobilfria skoldagar vilket intervjupersoner anger minskat kränkningarna i skolan. Det fanns tidigare en kultur av att skjuta över problemen på eleverna men skolan arbetar nu med att pedagoger ska ta större ansvar för sitt eget bemötande och skapa en skolmiljö anpassad för eleverna. För att säkerställa en tryggare skolmiljö har skolan även infört extra personal i kafeterian och på rasterna.

Intervjupersoner anger att det numera finns en systematik i hur elever som på olika sätt uppvisar avvikande beteende fångas upp och övervakas inom ramen för elevhälsoteamet. Ansvarsfördelningen gällande elevers frånvaro har också tydliggjorts, en gång i månaden ska respektive arbetslag se över frånvaron hos eleverna. Mentorerna har också extra ansvar för att följa elevers frånvaro.

5.1.2 Mariefreds skola utvecklar arbetsätt för att främja det förebyggande arbetet

Intervjupersoner från Mariefreds skola anger att elever med norm- och regelbrytande beteende följs av elevhälsan på skolan. När en elev har identifierats följs denna av elevhälsan som regelbundet har avstämningar med mentorer och andra lärare för att diskutera vilka insatser som är lämpliga. Elevhälsan sammanställer en ärendelista som löpande ses över. Elevhälsan genomför även träffar med hela klasser för att främja det förebyggande perspektivet och diskutera elevhälsa. Enligt intervjupersoner diskuteras utvecklingsmöjligheter av elevhälsans arbete löpande för att främja det förebyggande arbetet.

På skolan finns trivselledare som bedriver rastverksamhet. Initiativet startades upp under hösten 2022 och syftar till att skapa organiserade aktiviteter på rasterna för att minska otryggheten.

Intervjupersoner anger att det finns ett fungerande system för anmälningar och utredning av incidenter och kränkningar. Dock framgår att det formella systemet för anmälningar och utredningar av kränkningar inte alltid tillämpas även om det upplevs att åtgärder vidtas. När systemet inte används saknas dokumentation över händelsen. Anledningen till att systemet inte alltid används beskrivs vara då det är administrativt betungande och att den pedagogiska personalen redan har hög belastning med ordinarie arbetsuppgifter.

Elever som uppvisar norm- och regelbrytande beteende anges till stor del fångas upp, dock kan hanteringen vara resurskrävande vilket riskerar att leda till att elever inte får det stöd

som krävs. Om en elev får flera olika typer av stöd och är aktuell inom olika verksamheter, exempelvis socialtjänst så väl som skola ökar risken att ansvarstagandet blir otydligt. Intervjupersoner lyfter även en önskan om ökad samverkan med socialtjänst för att säkerställa att eleverna får tillräckligt stöd.

När elever har hög frånvaro kontaktas det skolsociala stödteamet, dock anger intervjupersoner att stödteamet upplever att skolan hanterat ärendet för länge utan att involvera dem. Stödteamet kan då avsäga sig uppdraget då insatsen inte längre är av förebyggande karaktär. Mariefreds skola arbetar vidare med att utveckla funktionerna i ett befintligt system för bevakning av elevers frånvaro. Det finns olika steg som lärarna ska vidta vid olika nivåer av frånvaro. Det nya systemet tydliggör enligt intervjupersoner problematiken med frånvaron och skapar en tydligare ansvarsfördelning gentemot lärare. Arbetet med de nya funktionerna är inte fullt implementerade än och några effekter av arbetet kan ännu inte urskiljas.

6. Kompetenshöjande insatser

Bedömning

- ▶ *Har kompetenshöjande insatser planerats eller genomförts för medarbetare som möter barn och unga?*

Vår sammanfattande bedömning är att det delvis genomförts kompetenshöjande insatser som säkerställt en hög kunskapsnivå gällande förebyggande insatser för barn och unga. Inom elevhälsan och socialkontoret bedöms kunskapen vara ändamålsenlig men det saknas ett strukturerat tillvägagångssätt gällande utbildning av övrig pedagogisk personal inom utbildningskontoret. Personal inom skolan har stor möjlighet att identifiera avvikande beteende och riskfaktorer, för att kunna göra det krävs tillräcklig kunskap om förebyggande arbete och vilka insatser kommunen kan erbjuda.

I socialtjänstlagen fastställs att insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet och för utförande av uppgifter inom socialtjänsten ska det finnas personal med lämplig utbildning och erfarenhet.

6.1 De som arbetar direkt med det förebyggande arbetet erbjuds kompetenshöjande insatser

Intervjupersoner inom den centrala elevhälsan anger att det finns en strukturerad process för kompetensutveckling inom den centrala barn- och elevhälsan. Kompetenshöjande behov kan lyftas vid medarbetarsamtal och anges tillgodoses i stor utsträckning. Personal inom den centrala barn- och elevhälsan som deltagit vid utbildningar ska även förmedla vidare ny kunskap vid APT (arbetsplatsträff) så att resterande personal kan öka sin kunskap inom samma område. Det finns även professionsnätverk för medarbetare inom kommunens elevhälsa där aktuella frågor diskuteras, nätverken träffas en gång i månaden. Till nätverksträffarna bjuds även representanter från friskolorna i kommunen in en gång per termin.

Den centrala barn- och elevhälsan samlar de lokala elevhälsoteamen på elevhälsoeftermiddagar varje månad samt anordnar externa föreläsare en gång per termin för att diskutera olika teman inom det förebyggande arbetet. Det beskrivs som ett kompetenshöjande tillfälle.

Den centrala elevhälsan samt enheten för Stöd och insats ungdom har en HBTQI certifiering av RFSL där syftet är att få ökad kunskap om hbtqi, normer och hbtqi-personers livsvillkor samt få ett förhållningssätt för ett inkluderande bemötande.

Inom socialkontoret beskrivs kunskapsnivån som hög gällande det förebyggande arbetet för barn och unga. Medarbetare inom enheten Stöd och insats ungdom uppger att det finns tillgång till utbildningar inom det förebyggande arbetet. Ungdomsvägledare har bland annat fått utbildningar i olika metodprogram, som mentorer i våldsprevention, medling, traumamedveten omsorg och beroendetillstånd. Intervjupersoner anger även att det genom samverkan sker informationsdelning och ökad insyn i varandras specialistområden vilket ökar den generella kompetensen.

Personal inom utbildningskontoret erbjuds vid behov eller vid förfrågan utbildningar av ungdomsvägledare eller ungdomsbehandlare. Det finns även spridda utbildningsinsatser inom kommunen som syftar till att belysa olika aspekter av det förebyggande arbetet, både på lokal och central nivå.

Strängnäs kommun den 25 oktober 2023

Nina Högberg

Verksamhetsrevisor

Sara Jansson

Verksamhetsrevisor

7. Källförteckning

Intervjuade funktioner

- ▶ Socialchef
- ▶ Verksamhetschef IFO
- ▶ Enhetschef för enheten Stöd & insats barn och vuxna
- ▶ Enhetschef för enheten Stöd & insats ungdom
- ▶ Verksamhetschef myndighet
- ▶ Ungdomsvägledare
- ▶ Barn- och utbildningschef
- ▶ Representanter för elevhälsoteam, Åkerskolan
- ▶ Representanter för elevhälsoteam, Mariefreds skola
- ▶ Verksamhetschef grundskola
- ▶ Verksamhetschef för elevhälsans medicinska insats
- ▶ Chef för centrala barn och elevhälsan
- ▶ Utredare inom utbildningskontoret

Dokument

- ▶ Flerårsplan 2023-2025
- ▶ Kommunstyrelsens verksamhetsplan 2023-2025
- ▶ Barn- och ungdomsstrategi
- ▶ Socialnämndens protokoll och bilagor för 2022 och 2023
- ▶ Socialnämndens verksamhetsplan 2023-2025
- ▶ Socialförvaltningens kontorsplan
- ▶ Socialnämndens årsrapport 2022
- ▶ Socialnämndens reglemente
- ▶ Riktlinje - Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete, socialnämnden
- ▶ Patientsäkerhetsberättelse 2022, socialnämnden
- ▶ Kvalitetsberättelse 2022, socialnämnden
- ▶ Delår 1, 2022 verksamhetsrapport socialnämnden
- ▶ Delår 2, 2022 verksamhetsrapport socialnämnden
- ▶ Årsrapport 2022 för socialnämnden
- ▶ Barn- och utbildningsnämndens protokoll och bilagor för 2022 och 2023
- ▶ Barn- och utbildningsnämnden Verksamhetsplan 2023-2025
- ▶ Barn- och utbildningsförvaltningens kontorsplan
- ▶ Barn- och utbildningsnämndens reglemente
- ▶ Tillsammans för barnens bästa i Sörmland, målbild
- ▶ Samverkansöverenskommelse mellan Polismyndigheten och Strängnäs kommun 2020-2023
- ▶ Rutinbeskrivning gällande Linköpingsmodellen Socialtjänsten Strängnäs kommun och Polismyndigheten
- ▶ Rutinbeskrivning gällande Strängnäsmodellen Socialtjänsten Strängnäs kommun och Polismyndigheten